

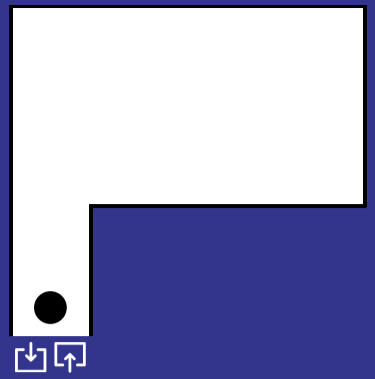
TEXTOS DE SALA EN CATALÀ

entre MUSESES

gènesi d'un llegat universal

GÈNESI d'un llegat universal

A partir d'una concepció educativa i filantròpica universalista, la Biblioteca Museu Víctor Balaguer neix amb voluntat d'integrar totes les branques del coneixement humanístic.

Retornar als orígens significa entendre el procés de gestació del projecte de la institució, que es converteix en un monument singular del panorama cultural del país.

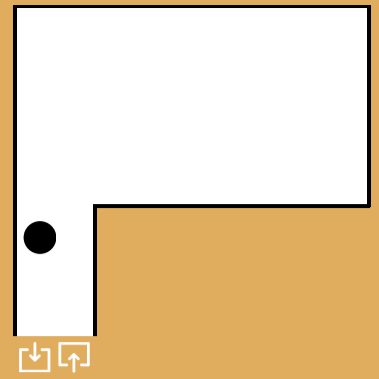
LA CULMINACIÓ D'UNA TRAJECTÒRIA

Víctor Balaguer representa l'esperit progressista d'una època de transformacions profundes. L'interès per la història, el món medieval, el patrimoni monumental i paisatgístic, la poesia popular i tradicional, i la recuperació de la llengua i la identitat catalanes van marcar la seva trajectòria, que va desplegar com a escriptor, poeta, dramaturg, historiador, polític liberal, maçó i promotor cultural.

Entre altres càrrecs de responsabilitat política, va ser nomenat diputat a Corts, tres vegades ministre d'Ultramar, ministre de Foment i president del Tribunal de Comptes del Regne.

L'any 1881, Balaguer es planteja crear una biblioteca museu a Vilanova i la Geltrú, arran de la mort de la seva esposa, Manuela Carbonell. El lema dels Jocs Florals, "Fe, pàtria i amor", l'inspirarà per sempre, i l'anhel de transmetre el seu llegat a les generacions futures guiarà el seu propòsit.

1 de gener de 1882:
col·locació de la
primera pedra per
Emília Samà i Torrents.

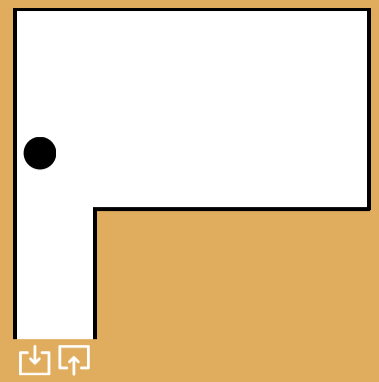

L'arribada del ferrocarril a Vilanova i la Geltrú l'any 1881 va ser una iniciativa que va dur a terme Francesc Gumà i Ferran (Vilanova i la Geltrú, 1833-1912), que havia tornat de Cuba amb la seva família deu anys abans. El 1837 s'havia construït a la província cubana el primer ferrocarril d'Espanya, seguit, el 1848, de la inauguració de la primera línia en territori peninsular Barcelona-Mataró.

En la concessió del ferrocarril del Garraf, Balaguer hi tindria un paper decisiu. Al costat de l'estació de tren vilanovina, encarrega al mestre d'obres Jeroni Granell i Mundet (Barcelona, 1834-1889) un edifici de nova planta per a la biblioteca museu que portarà el seu nom, que obriria les portes al públic el **26 d'octubre de 1884.**

entre Muses

gènesi d'un llegat universal

El culte a la Bellesa presideix l'espai dedicat a les muses.

La personificació de la Poesia, “tocada per l'alè dels déus” (NUMINE AFFLATUR), inspira i integra les paraules i les coses; els sabers i l'experiència sensible, llegible i visible, i la contemplació de meravelles.

“Fins i tot l'amant del mite és, en certa manera, filòsof, ja que el mite es compon de meravelles”

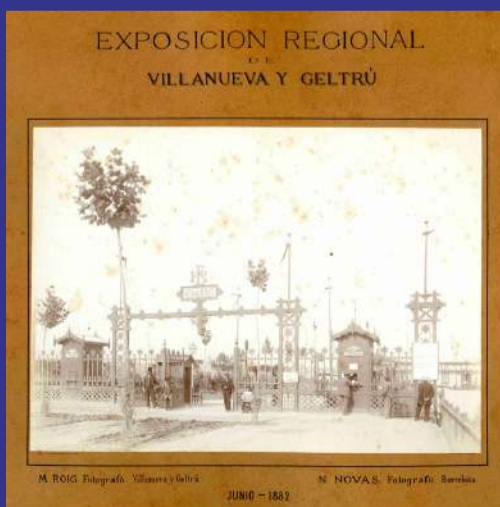
Aristòtil

OBERTURA

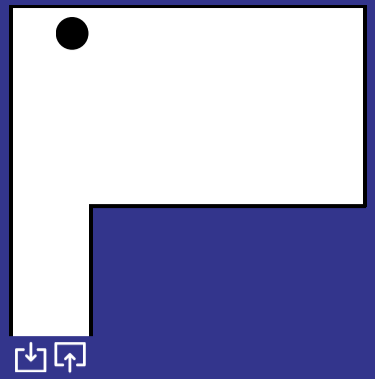
La **biblioteca** s'obre al públic amb 22.000 volums relatius a enciclopèdies; literatura; ciències filosòfiques; ciències exactes, físiques i naturals; belles arts; arts mecàniques; agricultura; religió; jurisprudència i legislació; història; geografia; viatges; arqueologia; filologia, etc.

El **museu** integra nombrosos i variats objectes, amb diverses seccions: pinacoteca (amb quadres antics i moderns, d'Orient i Occident), gravats, fotografies, escultures, arts sumptuàries i decoratives, dactiloteca, ceràmica, cristalls, indumentària, joies, armes, arqueologia, numismàtica, medalles i curiositats.

Boletín de la Biblioteca-Museo Víctor Balaguer
[26 d'octubre de 1884]

El **28 de maig de 1882** s'inaugura l'Exposició Regional de Vilanova i la Geltrú, on s'exposaran els primers quadres procedents de Madrid (dipòsit del Prado).

L'impresor i bibliotecari **Joan Oliva i Milà** (Sant Pere de Ribes, 1859 - Vilanova i la Geltrú, 1911) va ser un dels col·laboradors més destacats de Balaguer.

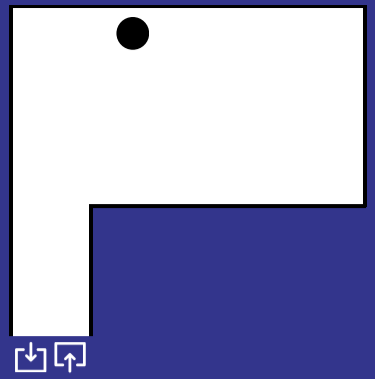

L'any 1899 s'ampliaria l'edifici per acollir les col·leccions d'arts decoratives, les col·leccions egípcies i la de numismàtica, en el llavors anomenat Saló Isabel (actual sala d'exposicions temporals).

L'art de colleccionar és una manera de compondre amb objectes una espècie d'enciclopèdia màgica de terres llunyanes.

La seqüència fotogràfica ens mostra samurais japonesos, així com objectes egipcis i precolombins exposats a les sales del museu.

BALAGUERIANA

Amb això us lliuro tota la meva fortuna, tot el que tinc; però us lliuro molt més que la meva fortuna: us lliuro aquests llibres, dels quals no tan fàcilment com dels meus béns vaig saber desprendre'm [...]. Us lliuro també aquests objectes de Museu, que em porten a la memòria desitjos no sempre acomplerts, béns sol·licitats amb desig, penosos viatges empresos per aconseguir-los, joies que em van ser llegades per un deute de sang o per un parent de l'ànima [...].

Tot això us lliuro, i amb tot això us lliuro molt més encara, molt més que tot plegat; us lliuro la meva ànima.

Fragments del discurs de Víctor Balaguer en l'acte d'inauguració de la Biblioteca Museu Víctor Balaguer, traduït del castellà.

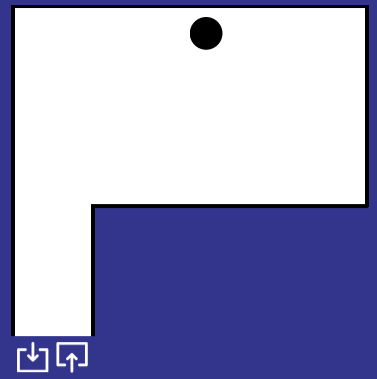

“¡Viva Víctor! El ilustre patricio que siembra en este agradecido suelo la civilizadora semilla”

Josep de Letamendi i Manjarrés (Barcelona, 1828 - Madrid, 1897), amic i metge de Balaguer, va compondre un himne per a la inauguració de la Biblioteca Museu Víctor Balaguer.

“Doyle mil gracias por las galantes frases que tributa V. al suscriptor de las estatuas del Dante (...) que tan a tiempo llegan porque es de lo que estamos más necesitados. Se las pondrá enseguida en el correspondiente pedestal”.

Carta de Creus a Balaguer
[17/01/1883]

una miscel·lània de donacions

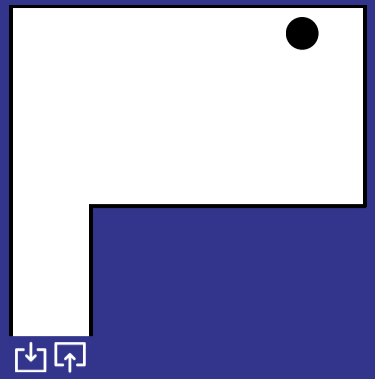
Una llarga llista de donants anirien aportant peces i colleccions extraordinàries: llibres, documents, mapes, manuscrits, fotografies i obres d'art —procedents del Museu del Prado o les que els mateixos artistes van regalar—, així com objectes de procedència llunyana o exòtica.

Lluís Rigalt i Farriols (Barcelona, 1814-1894), il·lustre catedràtic de l'Escola de Belles Arts barcelonesa, dona “el cuaderno XXI de la Colección de apuntes y dibujos originales por Luis Rigalt, que en un álbum en folio oblongo, contiene doscientas diez composiciones”.

Boletín de la Biblioteca-Museo Víctor Balaguer
[26/5/1889]

BELLES ARTS I ARTS DECORATIVES

Al fons artístic del Museu Balaguer hi trobem diverses expressions creatives de les belles arts (la pintura, el dibuix, l'escultura, etc.) i també de les arts decoratives (ceràmica, mobiliari, bibelots, etc.).

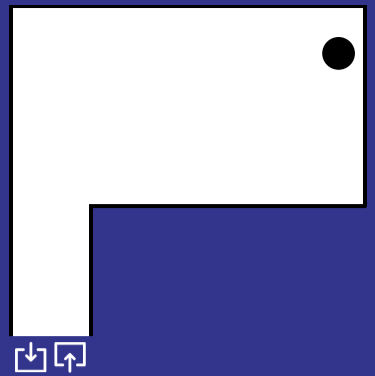

L'aplech dels morts

...era'l moment y l'hora misteriosa de l'aplech dels finats [...].

Allí fou hont mon ánima viatjera, trová l'aplech dels morts; i allí escoltava al últim trovador d'aquellas serras que aixís son últim serventés cantava.

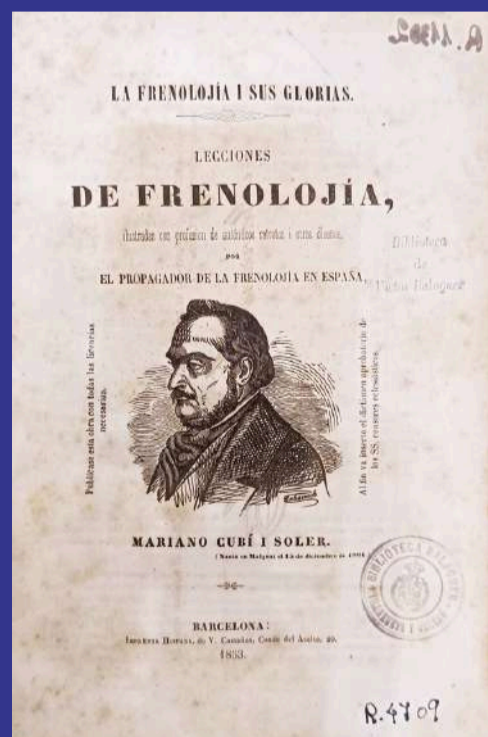
Víctor Balaguer, *Lo romiatge de mon ànima*

FRENOLOGIA

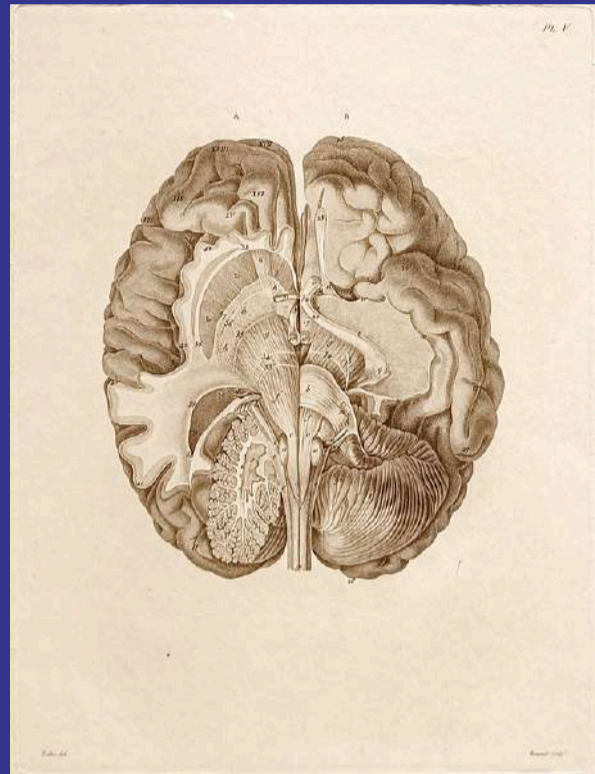
Els fisiòlegs del vuit-cents van considerar que els trets distintius de la personalitat es podien estudiar a partir de la forma del cap. La frenologia o doctrina del cervell, creada per Franz Joseph Gall, es va estendre per diversos països. Els diagrames frenològics van tenir molta acceptació per a l'estudi de la psiquiatria de l'època.

A Catalunya, el difusor principal va ser Marià Cubí, seguit per metges liberals com Pere Mata i Felip Monlau. Entre 1852 i 1854, es va publicar a Vilanova i la Geltrú la *Revista Frenològica*, dirigida per Magí Pers i Ramona (conservada a la Biblioteca Museu Víctor Balaguer).

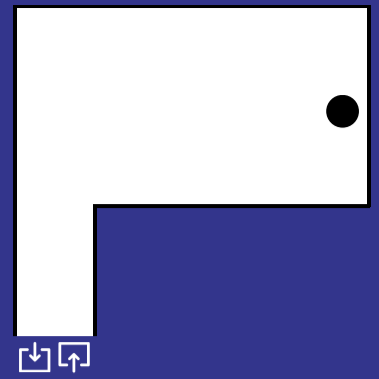
“Esta colección de láminas de la anatomía del cerebro eran las con que el Dr. Gall enseñaba frenología en París, las cuales se las regaló al amigo Dr. Fossati, y este me las regaló a mí el año 1851, a mi regreso del viaje de Londres, para que las guardara por ser una prenda del fundador de la ciencia frenológica. Deseo que mis hijos las guarden”.

Magí Pers, 6 de juliol de 1851

Les màscares funeràries són còpies fidels del rostre d'una persona morta, una memòria física que perdura en el temps. Tot i que en origen provenen dels romans i dels egipcis, la captura de rostres d'il·lustres va ser molt usual al llarg dels segles XVIII i XIX.

ultra mar

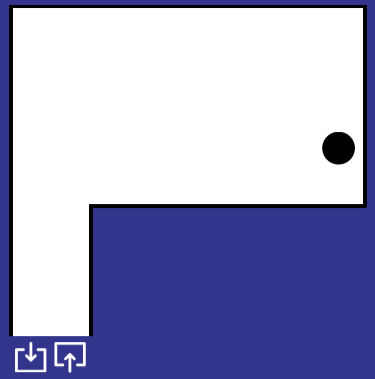

La paraula *ultramar* existeix des de temps antics i evoca llunyania, conquesta, imperi, colonialisme, expansió *més enllà dels mars*.

L'any 1863 es va crear el Ministeri d'Ultramar a Espanya, que cessaria les funcions a conseqüència de la independència de Cuba el 1898.

A la Biblioteca Museu Víctor Balaguer es conserven vestigis de la cultura material procedents dels territoris colonials de Cuba, Puerto Rico i, sobretot, de les Filipines, que són una manifestació social de la història i de la memòria, institucional i simbòlica, del passat colonial.

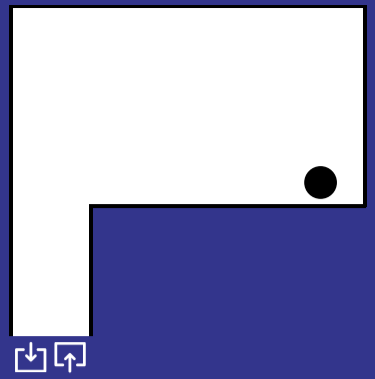

COL·LECCIÓ FILIPINA

El Ministeri d'Ultramar va encarregar al pintor filipí Juan Luna Novicio (Badoc, 1857 - Hong Kong, 1899) una alegoria d'*Espanya guiant a la glòria les Filipines*. Amb una iconografia jeràrquica i triomfant, apareix representada la personificació de la nació espanyola com una dama que acompanya un habitant autòcton vers un horitzó de futur que s'albira gloriós.

L'any 1887, a partir de l'Exposició General de les Filipines, que va tenir lloc a Madrid a instància de Balaguer, va formar-se gran part de la col·lecció filipina conservada a la Biblioteca Museu. Alguns dels objectes provenen dels pobles de les muntanyes del nord de Luzón, la majoria de culte religiós, però també altres utensilis relacionats amb la vida quotidiana, armes i peces bèl·liques (llances, escuts, ganivets, etc.).

COL·LECCIÓ ORIENTAL

Entre els donants principals d'art i documents del fons d'Àsia Oriental destaquen Eduard Toda i Güell (Reus, 1855 - Poblet, 1941) o Juan Mencarini Pierotti (Alexandria, 1860 - Manila, 1939).

Les colleccions de llibres, pintura, monedes de diverses dinasties xineses, ceràmica i objectes procedeixen de la Xina i el Japó.

Ingressat l'agost de 1887 com a part d'un conjunt de plats japonesos donats pel catedràtic de botànica Sebastià Vidal: “El sabio ingeniero catalán D. Sebastián Vidal, que tan importantes servicios ha prestado en Filipinas y que dignamente figura al frente de una de las secciones de la Exposición de productos de aquel país, nos ha honrado enviando para nuestro MUSEO varios platos japoneses tan raros como curiosos é interesantes”.

Boletín de la Biblioteca-Museo Víctor Balaguer
[26/8/1887]

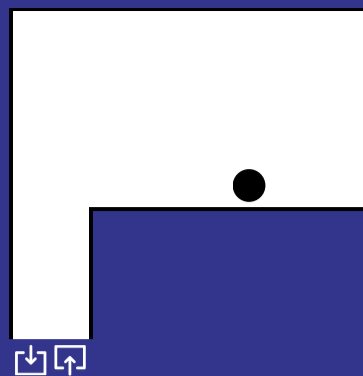
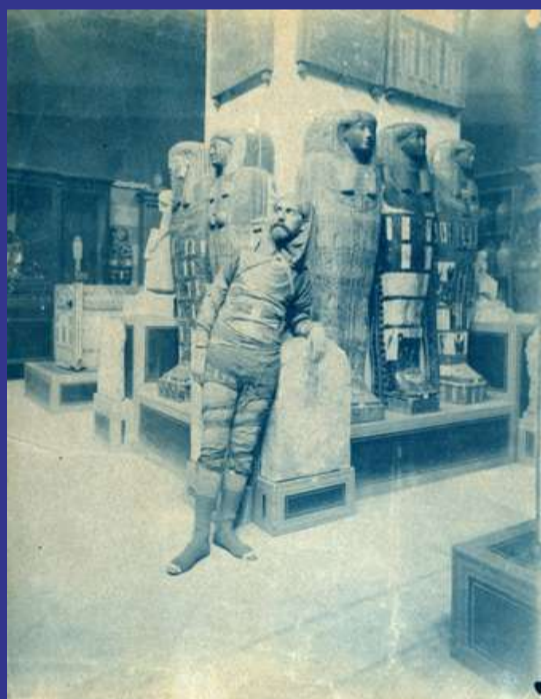
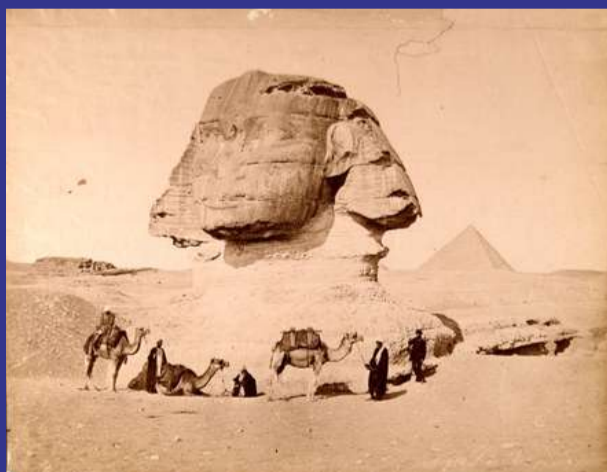
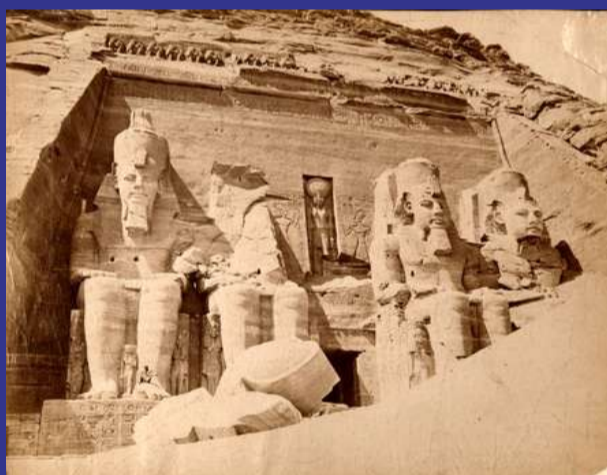
EDUARD TODA I GÜELL

REUS, 1855 - POBLET, 1941

el primer egiptòleg català

Mecenes, bibliòfil, col·leccionista, egiptòleg, escriptor i filantrop. Va estudiar a les Escoles Pies de Reus amb Antoni Gaudí, de qui va ser amic al llarg de tota la vida.

Després d'estudiar Dret a Madrid, on va conèixer Balaguer, va iniciar una carrera professional com a diplomàtic. Entre 1876 i 1882, va ser vicecònsol a la Xina, i el 1884, a Egipte. Se'l considera un pioner de l'egiptologia a Catalunya. El 1901 va renunciar a la carrera consular.

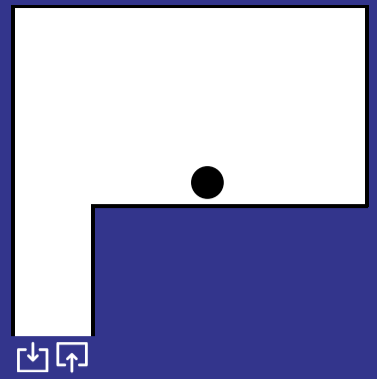
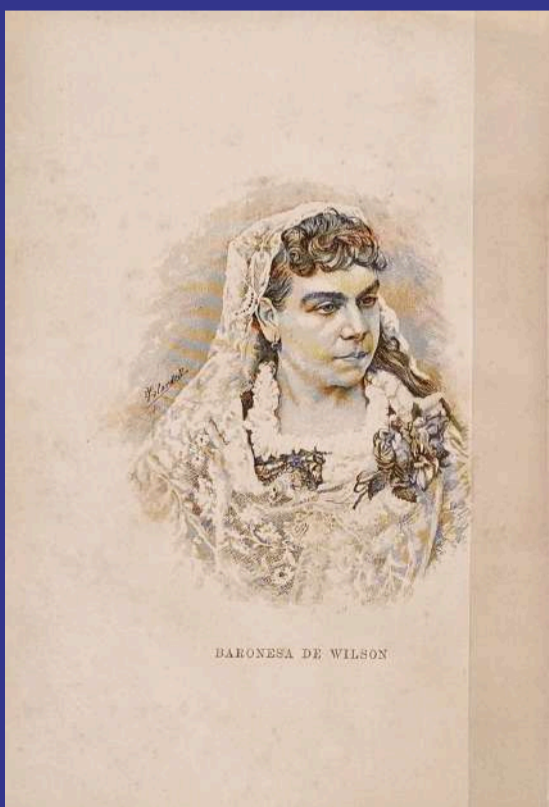
EMILIA SERRANO GARCÍA

GRANADA, 1834 - BARCELONA, 1922

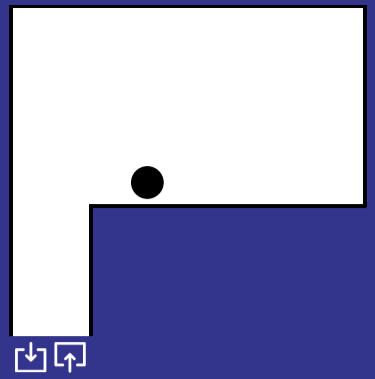
**Baronessa de Wilson
i “Cantora de las Américas”.**

Viatgera incansable, escriptora, impulsora de les relacions transatlàntiques entre Espanya i les antigues colònies, va crear una xarxa afectiva i literària de dones.

Com a exploradora cultural, recollia el record dels ancestres en una mena de museu ambulant. Als jaciments precolombins hi descobria meravelles americanes, amb les quals va constituir una collecció personal, que va regalar amb la idea de fer perdurar la seva estela per a la fruïció i la formació de la ciutadania.

14 Balaguer,
gener home del segle XIX,
1901 tanca l'etapa
del "jardí liberal"

En un quadre de caràcter simbolista, emmarcat amb el lema dels Jocs Florals, el pintor Ramon Padró va plasmar el moment de la mort del cèlebre poeta-polític, amb una escena que evoca la tristor de l'acomiadament. El fèretre amb el cadàver de Balaguer, embolcallat amb les quatre barres, apareix acompanyat per la dama-poesia, que ostenta la lira d'Orfeu, mentre la personificació de la ciutat de Barcelona el besa i li confereix la glòria. Al fons es desdibuixa l'àngel de la mort, amb una creu i un calze, i la Verge de Montserrat, que il·lumina des del cel el seu rostre.